

TEKST: SJUR HARBY

TRE KOPPER KAFFE OG EN PRAT

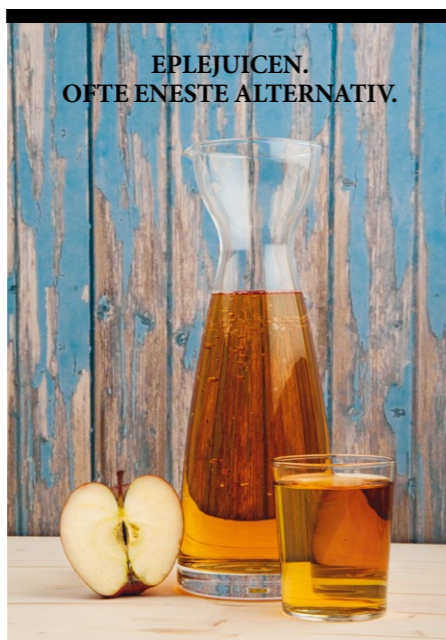
Engebret 24. oktober. Klokken er blitt godt over to, da Hanne Cecilie Widnes kommer inn døren. Småløpende. Hektisk rosa i kinene. Typisk forsinket, men det gjør ikke noe. Kay Johnsen og jeg sitter og småprater. Han har nettopp betrodd meg at han har en fortid i IOGT, han også. I Tromsø. Kay Johnsen, restauratøren på Engebret Café midt i Oslo sentrum, akevittvennen. Dette tegner godt. Widnes er generalsekretær i IOGT Norge. De vil ha noe å snakke om. Jeg vet de vil like hverandre. Folk som oppriktig brenner for noe, trives gjerne i samme selskap. Johnsen overlater plassen i sofaen til Widnes og skjenker kaffe til oss alle tre.

Ta gleden fra folk?

– Vår hensikt er ikke å ta gleden fra folk. Det er ikke der vi er, sier hun. – Først og fremst jobber vi med holdninger. IOGT forholder seg til alle typer rusmidler. Vi snakker ikke om noen glass i hyggelig selskap, men tallene, eller faktagrunnlaget, om du vil, forteller at 90 000 nordmenn har et overforbruk. Sagt på annen måte: 90 000 drikker mer enn de har godt av. Hvilke konsekvenser har dette for omgivelsene og særlig da for barn? Hva betyr det at mamma og pappa er sure og grinete? Hvordan opplever et barn at pappa ikke er i form etter en tur på byen med kompisen? Ikke én gang, men gang på gang? I en slik sammenheng er ikke alkohol lenger en del av det gode liv, men en trussel mot det. Vårt arbeid handler om å sette grenser, ta hensyn.

Skjevt blikk

– Handler ikke grensesetting om holdninger, skyter Johnsen inn og minnes barndommens

IOGT

IOGT står for **International Organisation of Good Templars**
IOGT ble stiftet i USA i 1851

Til Norge kom IOGT via England, og den første avholdslosjen ble etablert i Porsgrunn i 1877

NORDMENN MED OVERFORBRUK AV ALKOHOL

90.000

bilturer. Mor og far i forsetet med hver sin sigarett. Hele bilen røyklagt og to unger i baksetet. Vinduene godt igjen. Selv om hyggen var der, var det jo temmelig vettløst likevel og i dag en helt uakseptabel oppførsel av foreldre, fortsetter han. Vi ler alle sammen. Ingen gjør dette i dag. Det går liksom ikke an. Det er blitt et morsomt minne, noe som hører fortiden til og forener oss som opplevde dette. Den samme utviklingen ser Widnes blant yngre mennesker, når det gjelder alkohol. Den overstadige fylla; den sanseløse rusen er uakseptabel i mange ungdomsmiljøer. Du blir sett på med et skjevt blikk. Noe av det positive med den nye interessen for øl og akevitt er at kvalitet går foran kvantitet. Kultur er å drikke med måte. Pirre smaksløkene, prøve seg frem. Det er en annen tilnærming. Johnsen har gjort seg den samme erfaringen. Det blir lenger og lenger mellom gjestene som må nektes mer servering eller ikke slipper inn. Norsk drikkekultur er i endring, men den gjelder ikke alle.

Kos

– Ja og nei, fortsetter hun, for samtidig har vi havnet der, at voksenkosen alltid innebærer alkohol. Venninner treffes over en flaske vin; kameratene møtes over noen halvliterer med øl. Det er ikke galt, men det er denne selvfølgeligheten jeg reagerer på, sier hun. – Det er en slags sosial forventning om at riktig hyggelig blir det først når det er alkohol med i bildet. Vi kan ikke tilbringe en kveld sammen, uten at vi spriter opp med alkohol. Vi slapper av, sier vi. Tungen glir lettere, den fortrolige samtalen blir dypere, men gjør den virkelig det? Vi snakker om en kultur, men også om kulturforskjeller. I det

FOTO: SJUR HARBY

JOBBER MED HOLDNINGER: Hanne Cecilie Widnes, generalsekretær i IOGT Norge. **AKEVITTVENN:** Kay Johnsen, restauratøren på Engebret Café.

såkalte bibelbeltet, altså kyststrekningen fra Aust-Agder til Møre og Romsdal, er ikke alkoholen like selvfølgelig, men her i Oslo og over store deler av landet ellers er den det. Ulempen er at vi også lærer ungene til å tro at hygge og alkohol er to sider av samme sak. Jeg vil at vi i større grad reflekterer over når vi drikker og hvorfor vi drikker.

Madam Torvestad

Mytene er mange om avholdsbevegelsen. Alexander Kiellands madam Torvestad, denne mørkkledde, fordømmende, rettshaverske kvinnen med håret stramt samlet til en knute i nakken, kommer raskt opp på netthinnen. Madam Torvestad i skuespillerinnen Ragnhild Michelsens skikkelse fylte norske fjernsynsskjermer i sort-hvitt på 1960-tallet, men er det et rettfærdig bilde? Widnes og Johnsen rister begge på hodet. Avholdsbevegelsen oppsto som en reaksjon på et betydelig samfunnsproblem. Den industrielle revolusjon skapte en arbeiderklasse i bunnløs fattigdom over hele den vestlige verden. Det var ikke uten grunn at både kristenfolket og arbeiderbevegelsen engasjerte seg i kampen mot alkoholen. Folk gikk til grunne. Vi snakker ikke om mat- og drikkekultur, men om et onde av betydelig omfang.

IOGT

Men la bokstavene bli en døråpner til historien. IOGT står for International Organisation of Good Templars. Den ble stiftet i USA så tidlig som i 1851, ved at to avholdsorganisasjoner slo seg sammen, men røttene går tilbake til året 1808, hvor en forening til bekjempelse av brennevinet ble etablert i New York. Til Norge kom IOGT via England,

og den første avholdslosjen ble etablert i Porsgrunn i 1877, men da var avholdsarbeidet allerede godt etablert gjennom organisasjoner som Den norske Forening mod Brændevinsdrik og Det norske Afholdsselskab. Samme år oppsto losjer i Stavanger, i Bergen, i Brevik og i Larvik. Navnene er en historie for seg. Folkets Vel og Standhaftighed (Bergen), Fremtids Håb (Brevik) og Betlehems Stjerne (Larvik). Bevegelsen vokste raskt, og i 1918 hadde IOGT rundt 100 000 medlemmer. – I dag har vi 4 000 medlemmer, sier Widnes – og det er mange grunner til å bli medlem. For noen er dette et strengt ideologisk spørsmål; noen orker rett og slett ikke alkohol, og noen søker til oss, fordi de savner miljøer som er alkoholfrie.

Alternativene

– Klart det er skjedd store forandringer. For noen år siden så diabetikersjokolade og alkoholfritt øl omtrent like spennede ut. Og vinen var under enhver kritikk. – Slik er det ikke lenger, sier Kay Johnsen. – I dag er det kommet en rekke fine alternativer, og vi legger vinn på å tilby alkoholfritt med den samme selvfølgelighet som vi rekker frem det ordinære drikkekartet. Men jeg kjenner meg godt igjen i Widnes' beskrivelse av at glasset med eplemost er det eneste tilbudet. Altfor ofte opplever gjester seg fremdeles som et problem, når de ikke følger flokken på norske spisesteder. – Dette handler også om å ta frihetsbegrepet tilbake, skyter Widnes inn. – De siste årene er vi blitt tutet ørene fulle med at «frihet til å velge» skal være liberale skjenkebestemmelser og servering alle steder. Men hva slags frihet er det å gå gjennom Oslo sentrum en lørdagsnatt

i julebordsesongen? «Frihet» handler like mye om slippe fra, som å ha tilgang til, gjør det ikke? Jeg mener det. Johnsen er enig og supplerer med at konkurransen mellom skjenkestedene er hard. At enkelte av dem pusher drikkevarer på bekostning av de seriøse aktørene. Dessuten er det mer penger i alkoholholdige drikkevarer enn i alkoholfrie. Som i alle andre saker har også dette temaet mange fasetter.

Gi alkoholfritt en status

– Kanskje IOGT skulle ta initiativet til en autorisasjonsordning for serveringssteder som tilbyr likeverdige, alkoholfrie alternativer, kaster jeg frempå. – At dere bruker Norske Akevitters Venner som forbilde? At dere premierer serveringsstedene som tar dette på alvor. At dere oppfordrer restauranter til å sette sammen menyer som er tilpasset alkoholfritt drikke. Widnes ser først litt forbauset ut. – At vi tar skjeven i egen hånd, mener du? Du er inne på noe. Hun kikker over på Johnsen, som nikker imøtekommende. – Jeg er med, sier han. Han er ikke et gammelt medlem for ingen ting. ■

”
Kultur er å drikke med måte. Pirre smaksløkene, prøve seg frem.